

HEKUMA 2006

ERÄÄN KIRJOITUSKILPAILUN ANATOMIA

Pasi Karppanen ja Katja Salminen

Hekuma-kirjoituskilpailun tavoitteena oli pyrkiä etsimään kirjallisesti korkeatasoisia, luovalla tavalla eroottisuuteen suhtautuvia science fiction- ja fantasiatekstejä. Kun akti on ohi, on aika tarkastella tuloksia. Miten hyvin kilpailu saavutti tavoitteensa ja millaisena eroottisuus kisaan lähetetyissä sf/f-teksteissä näyttäytyi?

Idea eroottiselle sf/f:lle omistetusta kirjoituskilpailusta syntyi vuonna 2005 Finnconin yhteydessä Jyväskylässä. Seurue, johon kuuluivat muun muassa kirjailija *Anne Leinonen*, novellisti *Katja Salminen* ja Kosmoskynän päätoimittaja *Pasi Karppanen* päätyi eräässä yhteydessä puhumaan seksistä.

Anne Leinonen kertoi huvittuneena, että istuessaan science fiction ja fantasia -aiheisten kirjoituskilpailujen tuomaristossa hän jatkuvasti törmäsi siihen, että joillain kirjoittajilla tuntui olevan vaikeuksia erottaa toisistaan käsitteet "fantasia" ja "seksuaalinen fantasia".

Lisäksi useimmat tällaiset tekstit olivat luokattoman huonoja, mutta silloin tällöin joukkoon mahtui hyviäkin. Pohdittiin, kirjoittavatko hyvät kirjoittajat ylipäättään eroottisia novelleja, ja jos kirjoittivat, lähettivätkö niitä koskaan mihinkään? Oliko seksi novelleissa vain halpaa irtopisteiden kalastelua ja merkki huonosta kirjoittajasta?

Todettiin, että toki hyvätkin kirjoittajat osaisivat kirjoittaa eroottisia

kertomuksia, jopa seksinovelleja. Itse asiassa *hyvän* eroottisen sf/f-novellin kertojaksi tarvittaisiin *hyvää kirjoittajaa*. Ehkäpä jopa *oikein hyvää kirjoittajaa*? Ennen pitkää ajatus teemallisesta, seksiin ja seksuaalisuuteen keskittyvästä scifi- ja fantasianovellikilpailusta oli syntynyt.

Esileikkiä

Finnconin jälkeen pyörät alkoivat pyöriä. Kun edellä kuvatusta keskustelusta oli kulunut muutama viikko, oli eroottiselle science fictionille omistetun kirjoituskilpailun ideointi jo hyvässä vauhdissa. Kisan toisena järjestäjänä toimisi Suomen Tieteiskirjoittajat ry, jolla oli Novan ja Ekoscifikilpailun kautta vastaavasta jo kokemusta ja toisena Helsingin yliopiston science fiction -klubi.

Koska oli mahdoton ennakoida tekstien määrää, päätettiin kisassa ottaa Novan tapaan käyttöön esiraati, joka lukisi kaikki lähetetyt tekstit ja valikoisi niistä osan varsinaiselle tuomaristolle. Esiraadin muodostivat Pasi Karppanen, Anne Leinonen ja

Katja Salminen, tuomariston *Teemu Ahonen*, *Irma Hirsjärvi*, *Toni Jerrman* ja *Salla Simukka*. HYSFK:n toiveesta mukana oli myös raapaleiden eli sadan sanan mininovellien sarja.

Tässä vaiheessa kilpailu tunnettiin Ekoscifikisan tapaan vain "eroottikkisana". Oli kuitenkin selvää, että sillä olisi oltava ytimekäs nimi, joka kertoisi mistä kisassa on kyse, mutta joka ei automaattisesti jäisi kiinni roska-postisuodattimiin.

Nimeä ideoitiin joukolla Turussa ravintola Kultaisessa Hirvessä oluen voimin. Seurueen tarkka kokoonpano jääköön salaisuudeksi, sillä osa paikalla olleista haluaa välttää julkisuutta. Kuumeisen aivoriihisesion tuloksena paperille alkoi syntyä ehdotuksia, jotka hakivat vertaistaan, niin hyvässä kuin pahassakin.

Ensimmäiset ehdotukset liikkuvat *Eros* tai *Venus* -tyyppisissä kehitelmissä, mutta nuo tuntuivat keino-tekoisilta ja jo kertaalleen käytetyiltä. Toisaalta huomattiin, että oli vaikea olla tekemättä nimestä sukupuolisesti painottunutta ja näin jommalla kummalla tavalla seksististä.

Vähitellen nimiehdotukset alkoivat siirtyä entistä enemmän abstraktimpaan ja suomalaiskansalliseen suuntaan. Olihan kyse nimenomaan kotimaisesta kirjoituskilpailusta. *Kiima? Huuma? Hurma? Himo? Kiihko? Kuume? Kutu? Kutuaika? Soidin? Käenpoika?* Osan nimiehdotuksista voi puolestaan syystäkin antaa vaipua historian hämäriin.

Lopulta yksi ehdotus alkoi nousta ylitse muiden. *Hekuma*. Se kuulosti oikealta.

Kisa julistettiin syyskuussa. Kirjoitamisajaksi oli yli pimeiden synkkien talvikuukausien. Esiraadin parissa alkoi pahaenteinen odotus...

Erotiikan ja pornon raja

Tekstit saapuivat esiraadille maaliskuussa 2006. Määrällisesti arvioiden kilpailu keräsi varsin kunnioitettavan sadon, kaikkiaan 64 novellia ja 54 raapaletta. Esiraati kokoontui kesäkuussa ja vertaili huomioitaan, jotka olivat varsin samansuuntaisia.

Päällimmäisin havainto oli, että kaikki olivat varautuneet tekstien paljon huonompaan yleiseen tasoon. Hekuman taso oli jopa suhteellisen korkea, sillä vaikka kärki oli kapea ja erottui melko selvästi, myös hyvin huonojen novellien määrä oli yhden tai kahden käden sormin laskettavissa.

Jo kilpailun ideointivaiheessa oli esitetty kysymys, kuinka eroottista sf/f:ää olisi arvotettava? Kummalla tulisi olla oleellisempi rooli, eroottisuudella vai tekstin arvolla sf/f:nä? Miten arvioidaan sitä, onko seksinovelli nimenomaan hyvä seksinovelina? Astelevyllä? Kosteusmittarilla?

Kiintoisaa kyllä, esiraati ei varsinaisesti edes joutunut tämän kysymyksen eteen. Seksin, erotiikan ja pornon välisten rajalinjojen vetäminen on vaikeaa, eikä esiraatikaan tahtonut niitä ruveta tarkkaan määrittelemään, koska olisi ilomielin nähnyt kaikkia kolmea kilpailussa.

Jos noita termejä kuitenkin käytetään eräänlaisina määrittelyn työkaluina, se voitaisiin tehdä esimerkiksi seuraavaan tapaan.

1) *Eroottinen novelli* tarkoittaa novellia, jossa seksuaalisuus on läsnä, mutta ei välttämättä keskeisimpänä teemana. Seksuaalisuuden kuvaus keskittyy enemmän seksuaalisen

Hekuma-aiavoriiri käynnissä. Anne Leinonen kirjaa ehdotuksia ylös. Kasvojaan peittelee Saara Henriksson.

tunnetilan kuin seksuaalisen toiminnan kuvaukseen. Seksuaalisuuden ilmaukset saattavat usein olla verhoituja ja abstraktiotaso korkea.

2) *Seksinovelli* on puolestaan tematiikaltaan selvästi seksiin liittyvä, ja seksuaalisuuden kuvaus keskittyy sekä tunnetilaan että toimintaan. Ilmaukset ovat suorasukaisempia ja abstraktiotaso matalampi.

3) *Pornografinen novelli* keskittyy seksuaalisen toiminnan kuvaukseen ja suoraan kiihottamisvaikutukseen. Novelli käyttää tyylillisesti kaikkein suorasukaisinta ilmaisua ja abstraktiotaso on matala.

On tärkeätä huomata, että jaotelu ei ole arvottava. Se ei myöskään ole yksioikoinen: pornografisessa novellissa voi olla eroottisen novellin elementtejä ja päinvastoin. Määrittely riippuu painotuksista ja lukijan omasta arviosta.

Edellä kuvattua luokittelua käytetään kisaan osallistuneista novelleista yli puolet oli seksinovelletteja. Toiseksi eniten oli eroottisia novelleja.

Pornografisia novelleja sen sijaan ei ollut oikeastaan yhtään, mitä voi pitää yllättävänä. Niin sanottua "hydrauliikkaa", asian kauniisti ilmaistaksemme, ei kisassa siis ollut mukana lainkaan. Tavatessaan esiraati kiinnittikin huomiota siihen, ettei yksikään kilpailuun osallistunut novelli oikeastaan ollut herättänyt seksuaalisen kiihottumisen tunteita.

Olisi mielenkiintoinen kysymys pohtia, mistä tämä on mahdollisesti johtunut. Oliko kisakutsu, jossa ilmoitettiin kilpailussa haettavan "kirjallisesti korkeatasoisia, luovalla tavalla eroottisuuteen suhtautuvia science fiction- ja fantasiatekstejä" saanut aikaan sen, että hurjimmat ideat jäivät nyt kirjoittajien itsekritiikin tai mahdollisesti -sensuurin haaviin eivätkä koskaan päätyneet paperille asti? Vai onko pornografista, seksuaalisesti kiihottamaan pyrkivää novellia yksinkertaisesti liian vaikea yhdistää sf/f-ideaan?

Näin ollen raati ei myöskään joutunut yhdenkään novellin kohdalla ristiriitatilanteeseen, jossa sen mahdollista kiihottavuutta olisi joutunut punnitsemaan suhteessa kirjallisiin ansioihin. Kuten sanottua, Hekuma oli eroottisen science fictionin ja fantasian, ei pornon kirjoituskilpailu ja näin tuomaristo arvioikin tekstit nimenomaan kirjallisina tuotoksina ja genrensä edustajina.

Hyvän tekstin oli oltava kirjallisesti korkeatasoinen ja sisältää sekä sf/f:n että erotiikan aineksia. Tekstien arviointi sen perusteella, kuinka *kiihottavaksi* itse kukin tekstin koki ei olisi edes ollut asianmukaista jo yksin siksi, että kyseessä on varsin yksilökohtainen ilmiö, jolla ei – ainakaan välttämättä – ole mitään tekemistä kaunokirjallisten arvojen kanssa.

Luonnehdintoja

Seksuaalisuus on tavattoman monimuotoinen asia, ja kisaan lähetetyissä novelleissa tuota monimuotoisuutta tuotiin esille suhteellisen monella tavalla. Määritelmien teko on jälleen vaikeaa, mutta joitain karkeita lukuja voi esittää.

Yksi novelli käsitteli aseksuaalisuutta, kaksi autoeroottisia kokeuksia. Ainakin kuudessa novellissa esiintyi biseksuaalisuutta. Kolmessa keskeinen ajatus oli ihmisen seksuaalinen kokemus muun kuin oman lajinsa edustajan kanssa, kahdessa koneen kanssa. Kolmessa novellissa käsiteltiin miesten välistä homoseksuaalisuutta, neljässä naisten.

Kilpailun voittanut teksti perustui nimenomaan gay-aspektiin, mutta muuten homoseksuaalisuutta kuvattiin teksteissä yllättävänkin vähän. Niissäkin joissa aihe oli mukana, sillä yleensä oli jokin perusteltu, looginen tehtävänsä juonessa.

Ylivoimaisesti eniten novellit käsitelivät heteroseksuaalisen kokemuksen eri muotoja. Tässä logiikkana on, että jos tarinassa nainen esimerkiksi harjoittaa seksiä miehen kanssa, ja kuvailee tuon miehen käsivarsien kosketusta, huulia huulillaan ja penistä sisällään, kysymys on ennen kaikkea heteroseksuaalisen kokemuksen kuvauksesta, vaikka mies olisikin vampyyri.

Kiintoisaa kuitenkin oli, että vaikka monet tarinoiden päähenkilöistä olivatkin miehiä, ei näkökulman useinkaan voinut sanoa ollen erityisesti "miehinen" tai miehiä suosiva. Monessa miesnäkökulmasta kerrotussa novellissa oli mukana jokin elementti, joka viimeistään lopussa käänsi asetelman ylösalaisin.

Tarkkaa seksin kuvausta tai homo-hetero-vastakkainasettelua tärkeämmäksi teksteissä nousikin seksuaalisuuden ja seksin rooli yhteisössä. Isossa osassa tekstejä oli kyse ulkopuolisesta seksin tai seksuaalisuuden kuvauksesta, ei minä-muotoisesta kerronnasta. Suoranaisia seksi- tai yhdyntäkuvauksia oli mukana niinkään vähän.

Esileikkeihin ei teksteissä juuri panostettu tai kuvattu seksuaalisuuden henkistä puolta. Voi sanoa, että jo kisan nimi houkutteli keskittymään vain aktin huippuun, mutta

varsin vähän näitäkin oli mukana. Lähimmäs tässä mielessä päästin *Harri Erkin* novellissa "Resonanssi", jossa kuvattiin päähenkilön rakastelua *äänen* kanssa.

Monissa teksteissä liikuttiin tulevaisuudessa, mutta kokonaisuutena ottaen puhdasta scifiä ei ollut mukana niin paljoa kuin olisi kenties olettanut. Toisaalta vielä vähemmän mukana oli geneeristä fantasiaa. Valtaosa teksteistä tuntuikin liikkuvan samalla hämärällä, "fantastis-spekulatiivisella" vyöhykkeellä kuin iso osa muustakin tämän hetken kotimaisesta sf/f-novellistikasta.

Ympäristöt joissa seksiä harrastettiin olivat useimmiten varsin eksoottisia. Mukana ei esimerkiksi ollut yhtään suomalaisen arkitodellisuuteen sijoittuvaa spekulatiivista tekstiä, jossa olisi kuvattu seksin harrastamista. Merkillepantavaa oli myös, että useammassakin tekstissä seksuaalisuus oli liitetty erilaisiin rituaaleihin sekä uskontoon.

Novelleissa kuvattiin sekä heräävää seksuaalisuutta, että vanhenevan ihmisen kokemusta seksistä. Joukossa oli useita kauniita, jopa runollisia seksuaalisuuden kuvauksia. Huumoria oli mukana vain vähän, mutta ahdistusta ja väkivaltaa sitäkin enemmän. Hieman hämmäntävää onkin, että suuri osa teksteistä tuntui tavoittelevan kauhutunnelmia.

Useimmissa teksteissä seksi oli tavalla tai toisella vääristynyttä. Kertomuksissa käsiteltiin seksuaalisuuteen liittyviä mielenterveysongelmia, raiskauksia, insectiä, seksiriippuvuutta, pakotettua selibaattia tai seksiä valankäytön välineenä. Monessa novellissa kuvattiin dystopioita, jossa seksi oli tavalla tai toisella yhteiskunnan säätelemää tai täysin rakkauteen liittyvän merkityksensä menettänyttä pakonomaista parittelua.

Tämän voisikin sanoa olleen yksi merkillepantavimpia raadin tekemiä huomioita. Positiivinen, luonnollinen seksuaalisuus loisti teksteissä oikeastaan poissaolollaan ja ne tuntuivatkin kuvaavan enemmän sen "pimeämpää puolta". Kuva, joka kilpailuun lähetettyjen tekstien kautta seksuaalisuudesta välittyi, olikin näin varsin synkkä.

Kokonaisuutena ottaen kyse ei kuitenkaan ollut siitä, että harrastettu seksi itsessään olisi ollut esi-

merkiksi erityisen perverssiä. Oikeastaan varsinaisia erikoisuuksia oli mukana loppujen lopuksi varsin vähän. Pikemminkin kyse oli tekstien takana olevan maailmankuvan luonteesta, jossa seksi oli vain yksi osa kokonaisuutta.

Jälkihehkussa

Verrattuna aiheeltaan vapaaseen, on teemallinen kirjoituskilpailu aina haastavampi. Tämä pätee myös ja eritoten sf/f-kirjoituskilpailuihin. Myöskään seksuaalisuuden kuvaaminen aiheena ei ole tehtävistä helpoimpia. Seksiaktin kuvaaminen saattaa olla helppoa, kokonaan toinen asia on, kuinka yhdistää se koherentilla tavalla juoneen tai sf/f-ideaan. Jopa valtavirtaproosassa seksin tuominen mukaan niin, että se ei tunnu päälleliimatulta, on helpommin sanottu kuin tehty.

Hekuman kärki oli kapea ja todella hyvät novellit pystyi laskemaan yhden tai kahden käden sormin. Kokonaisuutena ottaen kirjoittajat olivat kuitenkin selvinneet heille asetetusta haasteesta hyvin. Seksuaalisuutta onnistuttiin tarkastelemaan teksteissä monista, yllättävistäkin näkökulmista ja tavoissa yhdistää se sf/f-ideaan oli kiitettävää oivalta- vuutta.

Esiraadin käsiin jäi monia novelleja, joiden kirjoittajissa on nähtävissä selvää potentiaalia. Monesta tekstistä välittyi kuva nuoresta kirjoittajasta jonka oma tyyli ja sanottava hakivat vielä itseään. Hekumassa nuoren kirjoittajan saattoi tunnistaa myös tietystä, nimenomaan seksuaalisuuden kuvaukseen liittyvästä naiiviuudesta.

Nämä arviot perustuivat nimenomaan kisan koko sadon lukeneen esiraadin havaintoihin. Mielenkiintoista onkin, että tuomaristo, joka luki ainoastaan esiraadin jatkoon valitsemat finalistit, oli omissa arvioissaan huomattavasti kriittisempi. Tämä saattaa johtua ennako-odotuksista, joita toisaalta tuomaristolla, toisaalta esiraadilla tekstien tason suhteen oli.

Kirjoittajat ovat Hekuma 2006 -esiraadin jäseniä.